

Секція 5. Психолого-педагогічні технології формування лідерських якостей сучасного фахівця

ІГНАТЮК Ольга Анатоліївна

професор кафедри ППУСС ім. акад. І.А. Зязюна, НТУ «ХПІ»,
д.пед.н., проф. (Україна, м. Харків)

Структура психолого-педагогічних здібностей педагога-дослідника та особливості формування готовності до науково-дослідної роботи в умовах магістратури

Соціальна значущість і потреба в науці не приходяща, вона вічна. Дослідник, який організовує і проводить наукові дослідження, виконує дві основні функції: по-перше, систематизує знання, що були накопичені людством; по-друге, пізнає нове, невідоме, що доповнює, збагачує науку [1-3].

Аналіз літературних джерел та власний досвід дозволяє стверджувати, що можна визначити три компоненти, що характеризують портрет дослідника: перший, особистісні якості науковця (виконання роботи вимагає від особистості повної самовіддачі, терпіння, творчого мислення, відчуття нового, потреби пізнавати незвідане тощо); другий, наявність необхідної освіти та досвід наукової роботи; третій, наявність наукової продукції.

Умовно в структурі психолого-педагогічних здібностей педагога-дослідника можна виокремити декілька груп: 1 група) комунікативні навички (це перш за все вміння домовлятися з іншими особами; вміння працювати у команді; аргументувати свою позицію; використовувати лідерські якості; проявляти емоційний інтелект, тобто демонструвати здатність сприймати почуття інших осіб та контролювати власні, оскільки свої негативні повністю не можливо убрати, тож важливо управляти ними [3,4]);

2 група) навички самоорганізації (перш за все мова йде про уміння ефективної організації власної діяльності; грамотне розпорядження часом, вміння уникати поглиначів свого часу тощо [3,4]);

3 група) навички поведінки у відповідності до норм професійної психолого-педагогічної етики (вміння вести дослідну роботу сумлінно, погоджуючись зі своєю совістю, додержання норм академічної доброчесності, вимогливість до себе та оточуючих, відповідальність);

4 група) когнітивно-креативні навички (описують здатність набувати глибокі різноманітні спеціальні знання, готовність до інновацій, здатність нестандартного мислення, адже сучасний світ доволі мінливий, тому кожен з нас все частіше стикається з нестандартними задачами, котрі вимагають

нешаблонного підходу тощо [1,2,5]);

5 група) вміння працювати із інформацією (перш за все це здатність пошуку, аналізу, здатність робити висновки, комп'ютерна грамотність, яка за умов сьогодення сприймається, як раніше невміння читати і писати. Тож, сучасний рівень розвитку інформаційного суспільства ставить нові вимоги до викладача вищої школи, важливим показником якості якої є готовність фахівця до рішення того класу професійних задач, які йому необхідно буде виконувати в трудовій діяльності. Як правило, ці задачі міждисциплінарні у своїй теоретичній основі і носять стратегічний характер, що вимагає, з одного боку, високого рівня інформованості, з іншого боку – володіння способами рішення складних задач. У зв'язку з тим, що інформація стрімко оновлюється, виникає потреба перетворення освіти у неперервний процес і переходу її у стан існування особистості [2]);

6 група) емоційно вольові здібності (терплячість у накопиченні необхідних фактів при виконанні дослідження, самовіддача, готовність і вміння робити чернову роботу, стресостійкість, вміння швидко знаходити вихід у складних ситуаціях (особливо важливо зазначити, що серйозні зміни це стрес, а більш того коли їх багато, здатність справлятися з ними і зберігати працездатність. Тож, без високого рівня стресостійкості не буде можливості довго та добре виконувати свою роботу [2,3,4]).

У ході дослідження визначено структуру готовності до науково-дослідної роботи, яка містить у собі такі взаємопов'язані компоненти: мотиваційний (характеризує пізнавальний інтерес, мотивацію дослідницької діяльності); когнітивний (включає уявлення про методологію наукового дослідження і способи науково-дослідної роботи); діяльнісний (визначає володіння вміннями і навичками науково-дослідної роботи); рефлексивний (включає самооцінку і самоаналіз власної науково-дослідної роботи, визначає шляхи саморозвитку в науковому пізнанні) [5].

Відповідно до компонентів розроблено критерії сформованої готовності до науково-дослідної роботи майбутніх викладачів вищої школи (мотиваційний, інтегративно-когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний) та на їх основі визначено і схарактеризовано рівні сформованої готовності магістрантів до науково-дослідної роботи (високий, середній та низький).

Підвищення вимог до сучасних фахівців потребують внесення змін в ОП підготовки майбутніх педагогів вищої школи (здобувачів освіти другого рівня підготовки (ОП) спеціальності 011 – «Освітні, педагогічні науки» спеціалізації «Педагогіка вищої школи». В зв'язку з цим, відбувається переосмислення цілей, змісту, завдань навчання, здійснюється запровадження нових інтерактивних форм: педагогічної практики, ІКТ, коуч-технологій, кейс-методик (кейс-випадків, кейс-вправ, кейс-ситуацій), методів організації діяльності, нових педагогічних технологій. Все це обумовлює зміни освітніх

орієнтирів майбутніх викладачів вищої школи в процесі другого рівня підготовки, вимагає створення відносно простого і в той же час максимально універсального інструментарію здійснення особистісного і професійного розвитку здобувачів.

Застосування інтерактивного навчання під час підготовки дозволяє створити умови, за яких кожен здобувач вищої освіти вчиться креативно мислити, переносити теоретичні знання у професійну діяльність, що є особливо важливим для формування майбутнього викладача вищої школи, який відповідально ставиться до своєї праці.

Діалогічний підхід та різноманітні педагогічні технології при викладанні вказаної дисципліни дозволяють магістрантам сформулювати не тільки мотиваційну і теоретичну готовності у вказаній площині проблеми, але й сприяє формуванню необхідної практичної готовності у майбутніх викладачів (діяльнісний та рефлексивний компоненти), рівень яких змінюється під час професійної підготовки магістрантів, проходження ними стажування, можливістю апробації результатів дослідження, участю у наукових конференціях та безперечно підтверджується достатньо високими показниками магістерських кваліфікаційних робіт та наявністю наукової продукції.

Список використаної літератури

1. Романовський О., Ігнатюк О. Вимоги ринку праці та ключові тенденції формування «якісного» майбутнього фахівця другого та третього рівня підготовки спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» Теорія і практика управління соціальними системами. Харків, 2022. № 1. С. 3-16.

2. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навч.посіб. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2004. 365 с.

3. Ігнатюк О.А. Професіоналізм особистості як об'єкт вивчення. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. Харків: УІПА, 2006. № 12. С. 241-247.

4. Дубініна О., Ігнатюк О. Методика діагностики професійно значущих якостей педагога-лідера. Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. Харків, 2020. № 1. С. 88-103.

5. Ігнатюк О.А. Модель цілей контекстного системного формування готовності до науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти другого рівня підготовки спеціальності 011 «освітні, педагогічні науки». Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 15th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2022. P. 207-214. URL : <https://sci-conf.com.ua/xv-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-directions-of-scientific-research-development-10-12-08-2022-chikago-ssha-arhiv/>